

УДК 37.01.09

JEL A 20, A22

DOI: 10.31471/2409-0948-2022-1(25)-199-208

Сидор Галина Вікторівна
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін
Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу
Західноукраїнського національного університету
48500, м. Чортків, вул. Ст. Бандери, 46
e-mail: sidor.gal@ukr.net
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-9578-0588>

Безугла Людмила Сергіївна
доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри маркетингу
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»
49005, м. Дніпро, пр. Дмитра Яворницького, 19
e-mail: bezuhla.l.s@nmu.one
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6520-4325>

Домбровська Наталія Романівна
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін
Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу
Західноукраїнського національного університету
48500, м. Чортків, вул. Ст. Бандери, 46
e-mail: natali_d.71@ukr.net
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-1573-7833>

Зелінська Галина Олексіївна
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри прикладної економіки
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
76019, Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15
e-mail: zelinska_haluna@i.ua
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2175-4883>

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ТРЕНІНГУ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ ОСВІТИ

Анотація. На сьогодні питання дослідження результативності тренінгу у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня визнано одним із найбільш важливих, що розглядає світова економічна спільнота. Особливої актуальності наукове опрацювання цієї проблематики набуває у контексті пошуку шляхів її модернізації та реформування. Мета – дослідити результативність використання тренінгів у фаховій підготовці для здобувачів другого магістерського рівня. Для досягнення поставленої мети у статті використано загальні та спеціальні методи дослідження, зокрема: загальнонаукові та спеціальні методи дослідження – для забезпечення досягнення цієї мети; абстрактно-логічний та діалектичний методи аналізу – для обґрунтування теоретичних положень та висновків. Актуальність матеріалу, викладеного у науковій статті, обумовлена потребою реалізації інноваційних підходів до професійної підготовки здобувачів другого

магістерського рівня. Здійснено збір та узагальнення емпіричного матеріалу, що стосується якості тренінгового методу навчання, рівня викладачів та побажання здобувачів другого магістерського рівня щодо покращення тренінгової форми навчання в Чортківському навчально-науковому інституті підприємництва і бізнесу. За допомогою анкетування виявлено комплекс заходів для проведення результативного тренінгу у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня. Запропоновано дирекції інституту здійснити апробацію (перевірку на практиці) методів, які розробили та запропонували автори статті, для результативного проведення тренінгу у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня. Зосереджено увагу на ефективності використання тренінгових технологій навчання, які передбачають налагодження конструктивної взаємодії в освітньому процесі та спрямовані на формування компетентного фахівця (здобувача другого магістерського рівня), здатного успішно вирішувати професійні завдання. Зроблено висновок щодо доцільності використання тренінгів у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня з метою формування їхньої готовності до взаємодії у професійній діяльності.

Ключові слова: тренінг, здобувач другого магістерського рівня, освітній процес, експериментальне дослідження.

Sydor Halyna Viktorivna

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Associate Professor of the Department of Fundamental and Specialized Disciplines

Chortkiv education and research Institute of Entrepreneurship and Business of

West Ukrainian National University

48500, Chortkiv, st. St. Bandery, 46

e-mail: sidor.gal@ukr.net

Bezuhla Liudmyla

Doctor of Economics, Associate Professor,

Professor of Marketing Department

Dnipro University of Technology

e-mail: bezuhla.l.s@nmu.one

Dombrovska Natalia Romanivna

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Associate Professor of the Department of Fundamental and Specialized Disciplines

Chortkiv education and research Institute of Entrepreneurship and Business of

West Ukrainian National University

48500, Chortkiv, st. St. Bandery, 46

e-mail: natali_d.71@ukr.net

Zelinska Halyna Oleksiivna

doctor of economics, professor,

professor of the Department of Applied Economics

76019, Ivano-Frankivsk, street. Carpathian, 15

e-mail: zelinska_haluna@i.ua

EXPERIMENTAL STUDY OF THE RESULTS OF PROFESSIONAL TRAINING OF MASTER'S LEVEL EDUCATION ACQUIRES

Abstract. To date, the study of the effectiveness of training in the professional training of applicants for the second masters level is recognized as one of the most important, which is considered by the world economic community. The scientific elaboration of this issue becomes

especially relevant in the context of finding ways to modernize and reform it. The aim is to investigate the effectiveness of the use of training in professional training for applicants for the second masters level. To achieve this goal, the article uses general and special research methods, in particular: general scientific and special research methods – to ensure the achievement of this goal; abstract-logical and dialectical methods of analysis – to substantiate theoretical positions and conclusions. The relevance of the material presented in the scientific article is due to the need to implement innovative approaches to the training of applicants for the second masters level. Empirical material was collected and generalized on the quality of the training method, the level of teachers and the wishes of second-level applicants to improve the training form of education at the Chortkiv Educational and Scientific Institute of Entrepreneurship and Business. The questionnaire revealed a set of measures for effective training in the professional training of applicants for the second masters level. The management of the institute is invited to test (test in practice) the methods developed and proposed by the authors of the article, for effective training in the professional training of applicants for the second masters level. Attention is focused on the effectiveness of the use of training learning technologies, which involve the establishment of constructive interaction in the educational process and aimed at forming a competent specialist (applicant of the second masters level), able to successfully solve professional problems. The conclusion is made on the expediency of using trainings in the professional training of applicants of the second masters level in order to form their readiness to interact in professional activities.

Key words: training, candidate for the second masters level, educational process, experimental research.

Вступ. Останнім часом розвиток і модернізація суспільства потребують глобальних змін у системі освіти, переосмислення принципів її організації, мети й завдань, методів і форм навчально-виховного процесу, зокрема розробки та впровадження сучасних освітніх технологій навчання. Сьогодні зростає популярність використання тренінгових технологій навчання, які мотивують здобувачів другого магістерського рівня навчатися, розвиватися та застосовувати свої знання на практиці. З огляду на це тренінгові технології – це основний елемент системи активних форм навчання, а питання щодо формування висококваліфікованого магістра все ще відкрите й актуальне.

Аналіз сучасних зарубіжних і вітчизняних досліджень і публікацій. Дослідження проблеми та вивчення питань використання тренінгів у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня сьогодні набуває особливої актуальності. Теоретичні й практичні аспекти цього питання вивчали провідні вітчизняні науковці, зокрема: Н. Лалак [1], Г. Сидор [2, 3, 4, 8], І. Попадинець [6, 11], С. Свірко [10] та ін.

Висвітлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових напрацювань у цій сфері, досі простежується брак комплексних досліджень щодо розгляду проблематики тренінгу у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня. Багато проблем теоретичного та практичного характеру у цій сфері все ще невирішені, а отже, виникає потреба у проведенні додаткових наукових пошуків. Все вищевикладене зумовило вибір теми наукової праці.

Формулювання цілей статті. Дослідити результативність використання тренінгів у фаховій підготовці для здобувачів другого магістерського рівня.

Висвітлення основного матеріалу. Професійна освіта здобувачів другого магістерського рівня має акцентуватися на пошуку інноваційних важелів для покращення якості освітнього процесу в закладах вищої освіти. На нашу думку, ідеалом вищої освіти є суспільно цілеспрямована, відповідальна особистість майбутнього здобувача. Вважаємо, що необхідно дослідити доцільність і цілеспрямованість використання навчальних тренінгів у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня [7, 12].

З огляду на це експериментальне дослідження результативності тренінгу у фаховій підготовці здобувачів-магістрів відбувалося у три етапи.

На першому етапі виявлено потребу в проведенні тренінгів у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня. Обґрунтовано вагомість тренінгу, поставлено практичні завдання та сформульовано робочі гіпотези.

На другому етапі ми розробили теоретичну концепцію експериментального дослідження, сформулювали програму проведення експерименту, організували та провели формальний етап експериментальної перевірки, здійснили збір матеріалів анкетування здобувачів.

На третьому експериментальному етапі дослідження ми проаналізували отримані експериментальні дані, систематизували й здійснили математичну обробку отриманих результатів, сформулювали результативні висновки.

Залежно від етапу експериментального дослідження ми змінювали статусну позицію. Спочатку організували, керували, виявляли активність щодо його проведення, а в самому процесі дослідження займали позицію регламентатора правил, які, звичайно, визначали самі здобувачі другого магістерського рівня. З нашої точки зору, це дало змогу отримати достовірні результати.

Експериментальне дослідження проведено на базі Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу. Було залучено 12 студентів стаціонарної форми навчання спеціальності «Освітні і педагогічні науки. Управління закладами освіти», які здобувають кваліфікацію магістра названого вище закладу вищої освіти.

Збір емпіричного матеріалу проведено за місцем навчання майбутніх здобувачів другого магістерського рівня в умовах аудиторної роботи. За погодженням із дирекцією Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу організовано магістрів (респондентів) у проведенні двогодинного експериментального дослідження. Перед здійсненням дослідження ми проінформували магістрів про його мету та за необхідності пояснили питання незрозумілого характеру.

У процесі експериментального дослідження щодо результативності тренінгів у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня використано методи спостереження, бесіди, анкетування, апробації та узагальнення.

Вважаємо, що метод спостереження дав змогу результативно дослідити специфіку навчання, професійну діяльність майбутніх магістрів.

За допомогою бесіди у формі вільного спілкування зі студентами ми отримали необхідну інформацію щодо формування їхньої професійної готовності в умовах навчання. Здобувачі другого магістерського рівня Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу у формі вільного висловлювання (бесіди) повідомили, що, на їхню думку, проведення тренінгових занять є цікавим процесом пізнання, результативною формою опанування знань, формою розширення їхнього досвіду, адже в процесі тренінгового заняття виробляються способи дій у ситуаціях практичного характеру через створення сприятливих умов для практичного вирішення професійних питань.

За допомогою анкетування здійснено результативний збір емпіричного матеріалу, у якому подаються відповіді на поставлені запитання тим, кому воно адресоване (у нашому дослідженні – здобувачам другого магістерського рівня).

На умовах анонімності ми запропонували здобувачам-магістрам дати відповідь на запитання анкети, які було згруповано так:

- якість тренінгового методу навчання;
- рівень викладачів;
- побажання здобувачів щодо покращення тренінгової форми навчання.

Пропонуємо здійснити та розглянути узагальнення емпіричного матеріалу, що стосується якості тренінгу у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня у Чортківському навчально-науковому інституті підприємництва і бізнесу.

У процесі проведення анкетування було поставлено запитання: «Чи тренінгова форма навчання корисна для здобувачів другого магістерського рівня?». Результати опитування студентів-магістрів щодо розуміння вищевказаного запитання надано на рис. 1.

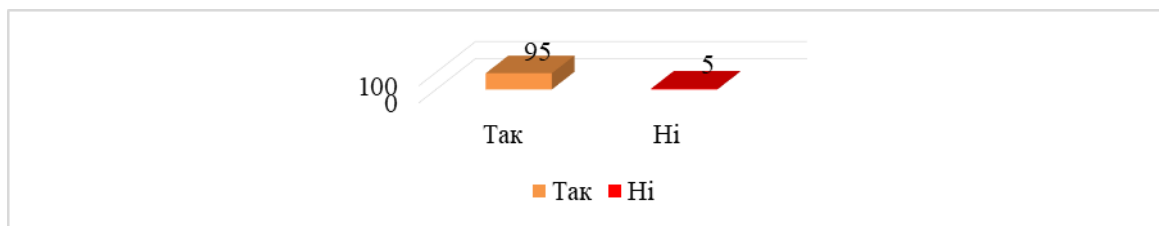

Рис. 1. Чи тренінгова форма навчання корисна для здобувачів другого магістерського рівня, %?

Джерело: Результати анкетування

Як бачимо з рис. 1, участь у тренінгу була корисною для 95% магістрів, а 5%, на жаль, дали протилежну відповідь.

У межах експериментального дослідження у процесі проведення анкетування прозвучало запитання: «Чи було достатнім методичне забезпечення тренінгу у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня?».

Результати опитування респондентів щодо цього запитання відображено на рис. 2.

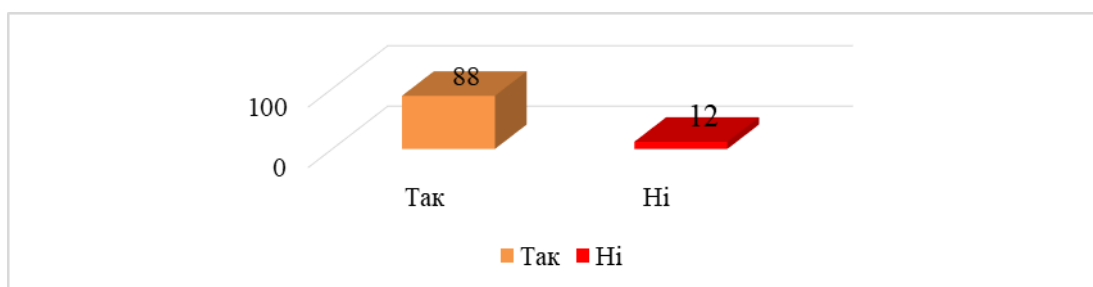

Рис. 2. Чи було достатнім методичне забезпечення тренінгу у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня?, %

Джерело: Результати анкетування

З огляду на відповіді (рис. 2) 88% здобувачів задоволені інформаційним та методичним забезпеченням тренінгу у фаховій підготовці, однак 12% респондентів вважають, що забезпечення є недостатнім.

Доволі актуальним було таке запитання: «Чи стимулював тренінг у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня до вирішення складних завдань»? Згідно з результатами опитування (рис. 3), 76% магістрів визнали тренінг у фаховій підготовці таким, що стимулював розвиток мислення, аналізу й вирішення складних завдань, однак 24% дотримувалися протилежної думки.

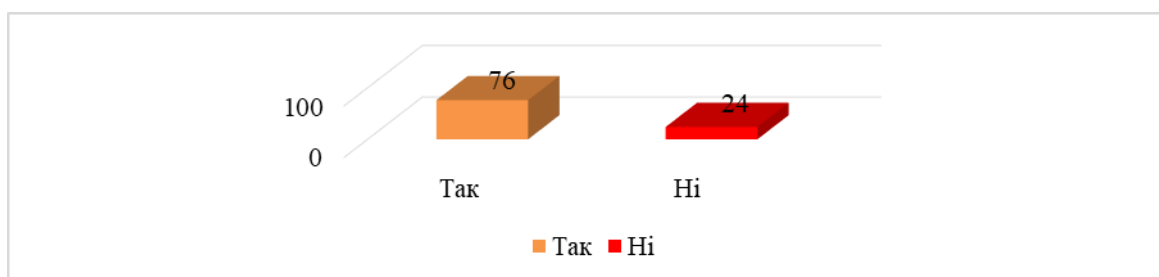

Рис. 3. Чи стимулював тренінг у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня до вирішення складних завдань?, %?

Джерело: Результати анкетування

Трохи більше половини здобувачів вважають, що тренінг у фаховій підготовці заохочує до результативного прийняття управлінських рішень (64%), не стимулює – 26%. На нашу думку, причина таких відповідей анкетування – недостатня обізнаність здобувачів другого магістерського рівня щодо можливостей використання отриманих навичок в управлінських рішеннях.

Пропонуємо здійснити та розглянути узагальнення емпіричного матеріалу, що стосується рівня викладачів у Чортківському навчально-науковому інституті підприємництва і бізнесу.

Так, було поставлено запитання: «Чи викладачі-тренери заохочували магістрів до дискусій?». Згідно з результатами опитування (рис. 4) 95% респондентів переконані, що викладачі цьому сприяли, а 5% це заперечили. Ми вважаємо, що серед першочергових завдань тренінгу з фахової підготовки здобувачів другого магістерського рівня не було заохочення до дискусій, тому вони не виявили його у викладачів-тренерів.

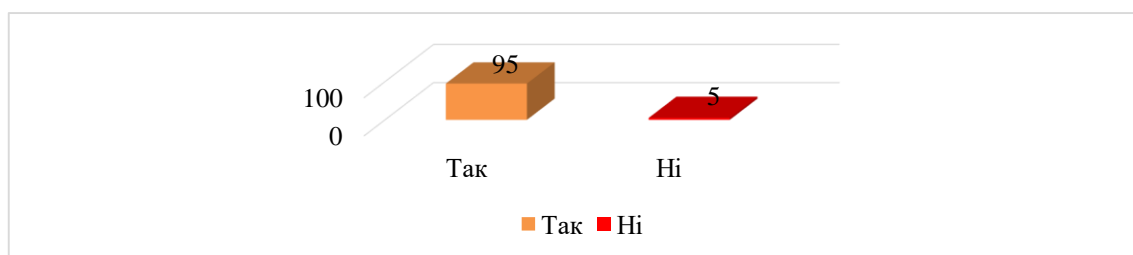

Рис. 4. Чи викладачі-тренери заохочували магістрів до дискусій?, %?

Джерело: Результати анкетування

Ми запитали у респондентів: «Чи викладачі-тренери володіють достатніми знаннями і сучасною інформацією?» (рис. 5).

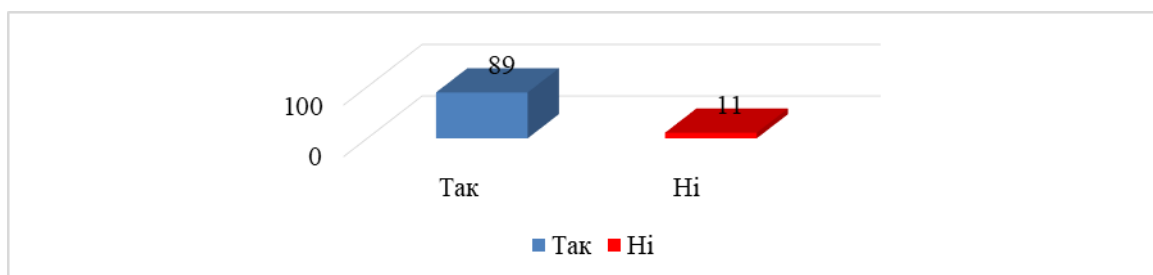

Рис. 5. Чи викладачі-тренери володіють достатніми знаннями і сучасною інформацією?, %?

Джерело: Результати анкетування

Виявлено, що 89% магістрів відповіли «так», 11% – «ні» (рис. 5). Вважаємо, що здобувачі другого магістерського рівня оцінили викладачів Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу як таких, що володіють знаннями (глибокими) і сучасною інформацією, а отже, відповідають очікуванням магістрів.

Доволі актуальним було запитання про рекомендацію викладачів-тренерів іншим здобувачам-магістрам. 100% респондентів, тобто 12 магістрів, радили б викладачів-тренерів Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу іншим здобувачам.

Пропонуємо здійснити та розглянути узагальнення емпіричного матеріалу, що стосується окремих побажань здобувачів другого магістерського рівня Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу.

Слушними побажаннями здобувачів були такі:

- забезпечити більшою кількістю комп'ютерів;
- збільшити час для проведення тренінгу у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня;
- видати посібник;
- зробити тренінг обов'язковою дисципліною;
- розробити та впровадити аналогічні тренінгові форми навчання з усіх дисциплін.

З огляду на це анкетування дало змогу виявити комплекс потрібних заходів для проведення результативного тренінгу у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня.

Вважаємо, що експериментальне дослідження було би більш результативним, якщо ми змогли би залучити викладачів кафедри, які забезпечують фахову підготовку майбутніх здобувачів-магістрів.

Дирекції Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу запропоновано здійснити апробацію (перевірку на практиці) методів, які ми розробили, для результативного проведення тренінгу у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня.

Таблиця 1

Запропоновані для апробації тренінгові вправи з виявлення у здобувачів другого магістерського рівня управлінського потенціалу (на базі Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу)

Тренінгова вправа 1	Провести експериментальне дослідження якості викладання двох тренінгових занять з дисциплін, що викладаються на кафедрі фундаментальних та спеціальних дисциплін. Зробити порівняльний аналіз та обґрунтований висновок про якість викладання навчальних дисциплін. Розробити рекомендації з покращення якості викладання обраних для дослідження дисциплін.
Тренінгова вправа 2	Досліджуючи студентство щодо їхньої психологічної особливості бути менеджером (керівником) у сфері «Управління закладами освіти», дати відповідь на запитання: – які риси характеру виявляє емоційно стабільний студент, а які емоційно нестабільний? У чому і якою мірою це притаманно студентам, яких Ви досліджували? Як виявляться ці якості в майбутній професійній діяльності?
Тренінгова вправа 3	Визначте та напишіть, які показники формують модель поведінки менеджерів (керівників) у сфері «Управління закладами освіти».
Тренінгова вправа 4	Визначте та напишіть, які зміни відбуваються у функціях менеджерів (керівників) та його навиках залежно від їхнього просування за ієрархічними рівнями управління?
Тренінгова вправа 5	Пройти анкетування за наданими на окремих аркушах інструкціями: – тест «Який я керівник?»; – тест «Відповідність індивідуальних здібностей студентів професії менеджера». На основі анкетування та власних поглядів зробити висновок щодо майбутньої професійної спрямованості окремого студента та студентської молоді загалом

Джерело: Результати пропозиції щодо апробації

Вправи для апробації з виявлення у здобувачів другого магістерського рівня управлінського потенціалу надано у табл. 1. У розробці змістовного підґрунтя тренінгової форми навчання (тренінгових вправ) враховано принципи організації сучасної інститутської освіти; динаміку соціального замовлення відповідно до результативних оновлень стандартів вищої освіти; бізнес-процеси у вищій освіті й у сфері «Управління

зкладами освіти» як майбутнього осередку для працевлаштованості здобувачів другого магістерського рівня.

За допомогою методу узагальнення ми обґрунтували актуальність досліджуваної проблематики, а саме: необхідність подальшого впровадження та використання тренінгів у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня, встановили вихідні дані експериментального дослідження.

Пропонуємо вдосконалювати освітній процес у Чортківському навчально-науковому інституті підприємництва і бізнесу, який має бути спрямований на активізацію суб'єкта навчання, а також на збільшення частки його незалежності в оволодінні професійною діяльністю. Вважаємо, що результативним напрямком практико-орієнтованої підготовки є використання в освітньому процесі цього закладу вищої освіти тренінгів як результативного засобу гарантування програмних результатів навчання.

Результати анкетування свідчать, що мета використання тренінгів у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня – вдосконалення процесу професійної освіти студентів; більш результативне засвоєння теоретичного матеріалу з фахових дисциплін; формування результативних умінь і навиків студентів; робота здобувачів над особистісно-фаховим становленням.

Вважаємо, що впровадження тренінгових форм навчання дасть змогу здобувачам другого магістерського рівня моделювати ситуації, що можуть трапитися у процесі їхньої професійної діяльності; оцінювати свої можливості щодо ухвалення результативних управлінських рішень; вирішити аналітичні та практичні завдання, пов'язані з виконанням їхніх професійних функцій; отримати задоволення від навчання у Чортківському навчально-науковому інституті підприємництва і бізнесу під час спілкування в режимі навчального тренінгу в комфортній емоційній ситуації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати проведеного дослідження дають підстави стверджувати, що проведення тренінгів у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня сприятиме, з нашого погляду, кращому засвоєнню теоретичного матеріалу з фахових дисциплін, дасть змогу вирішити складні проблеми на основі аналізу обставин, приймати продумані рішення, брати участь у дискусіях, вдосконалювати процес професійної освіти магістрів, тобто надаватиме кожному із них оптимальні можливості для професійного й особистісного становлення в усіх напрямках. Отже, правильно складена методична структура тренінгу у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня надасть їм можливість діяти компетентно й надійно навіть в екстремальних умовах, спонукатиме магістрів до самоаналізу.

З огляду на це тренінг у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня визнаний у всьому світі і з огляду на його доступність, практичну спрямованість, науково-методичну розробленість вважається результативним у площині розвитку особистості.

Надалі автори планують написати ще кілька наукових статей з окресленої проблематики, що стосується актуальних питань професійної підготовки магістрів.

Література

1. Лалак Н. В. Інтерактивна модель навчання студентів: проблеми та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* 2017. № 1(27). Вип. 20. С. 69–70.
2. Сидор Г. В., Буячок Д. В. Напрями удосконалення проведення тренінгу у фаховій підготовці здобувачів другого магістерського рівня. *Управління проектами: проектний підхід в сучасному менеджменті* : матер. XII Міжнар. наук.-практ. конф. фахівців, магістрантів, аспірантів та науковців (м. Одеса, 21–22 жовт. 2021 р.). Одеса : ОДАБА, 2021. С. 41–47.

3. Сидор Г. В., Вербіцька І. І., Савків У. С. Впровадження зарубіжного досвіду фінансування загальної середньої освіти. *Міжнародний науковий журнал «Економічний дискурс»*. 2020. № 4. С. 97–103.
4. Сидор Г. В., Вербіцька І. І. Проблематика вдосконалення та ефективного управління фінансуванням освіти. Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи : матер. IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. молодих учених (м. Львів, 28–29 квіт. 2021 р.). Львів, 2021. С. 151–152.
5. Шепелева Л. Н. Программы социально-психологических тренингов. СПб.: Питер, 2006. 160 с.
6. Popadynets, I., Andrusiv, U., Shtohryn, M & Galtsova, O. (2020). The effect of cooperation between universities and stakeholders: Evidence from Ukraine. *International Journal of Data and Network Science*, 4(2), 199–212. doi: 10.5267/j.ijdns.2020.1.001.
7. Simkiv, L., Shults, S., Lutskevych, O., & Andrusiv, U. (2021). Analysis of the Dynamics of Structural Processes in the Context of Ensuring Sustainable Development. *European Journal of Sustainable Development*, 10(1), 153–167. doi:10.14207/ejsd.2021.v10n1p153
8. Sydor H. V. Implementation of foreign experience of financing general secondary education. *Science, research, development*. 2020. №35 (Bialystok, 27–30 novemb. 2020). P. 27–30.
9. Svirko, S., Hordiienko, L., Trosteniuk, T., Andrusiv, U., Rudnychenko, S & Cherchata, A. (2021). Management accounting in state institutions of higher education as an element of the implementation mechanism of the sustainable development goals of Ukraine. *Accounting*, 7(6), 1425-1434
10. Popadynets, I., Andrusiv, U., Galtsova, O., Bahorka, M., Yurchenko N. (2021). Management of motivation of managers' work at the enterprises of Ukraine: innovative aspects. *Management Systems in Production Engineering*, Volume 29, Issue 2, pp. 120-131
11. Zelinska, H., Andrusiv, U., Galtsova, O., Dmytrenko, M. (2021). Management of Social Risks and their Impact on the Spheres of Human Life in the Conditions of Sustainable Development of Ukraine. *PROBLEMY EKOROZWOJU*, 16(2), 116-124.

References

1. Lalak N. V. Interaktyvna model navchannya studentiv: problemy ta perspektyvy. *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu: Seriya : Pedagogika. Sotsialna robota*. 2017. № 1(27). Vyp. 20. S. 69–70.
2. Sydor H. V., Buyachok D. V. Napryamy udoskonalennya provedennya treninhu u fakhoviy pidhotovtsi zdobuvachiv druhoho mahisterskoho rivnya. Upravlinnya proektamy: proektnyy pidkhid v suchasnomu menedzhmenti : mater. KHII Mizhnar. nauk.-prakt. konf. fakhivtsiv, mahistrantiv, aspirantiv ta naukovtsiv (m. Odesa, 21–22 zhovt. 2021 r.). Odesa : ODABA, 2021. S. 41–47.
3. Sydor H. V., Verbitska I. I., Savkiv U. S. Vprovadzhennya zarubizhnogo dosvidu finansuvannya zahalnoyi serednoyi osvity. *Mizhнародnyy naukovyy zhurnal «Ekonomicznyy dyskurs»*. 2020. № 4. S. 97–103.
4. Sydor H. V., Verbitska I. I. Problematyka vdoskonalennya ta efektyvnoho upravlinnya finansuvannyam osvity. Ekonomichnyy rozvytok derzhavy, rehioniv i pidpryyemstv: problemy ta perspektyvy : mater. IV Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf. molodykh uchenykh (m. Lviv, 28–29 kvit. 2021 r.). Lviv, 2021. S. 151–152.
5. Shepeleva L. N. Programmy sotsialno-psikhologicheskikh treningov. SPb. : Piter, 2006. 160 s.
6. Popadynets, I., Andrusiv, U., Shtohryn, M & Galtsova, O. (2020). The effect of cooperation between universities and stakeholders: Evidence from Ukraine. *International Journal of Data and Network Science*, 4(2), 199–212. doi: 10.5267/j.ijdns.2020.1.001.

7. Simkiv, L., Shults, S., Lutskiv, O., & Andrusiv, U. (2021). Analysis of the Dynamics of Structural Processes in the Context of Ensuring Sustainable Development. *European Journal of Sustainable Development*, 10(1), 153–167. doi:10.14207/ejsd.2021.v10n1p153

8. Sydor H. V. Implementation of foreign experience of financing general secondary education. *Science, research, development*. 2020. № 35 (Bialystok, 27–30 novemb. 2020). S. 27–30.

9. Svirko, S., Hordiienko, L., Trosteniuk, T., Andrusiv, U., Rudnychenko, S & Cherchata, A. (2021). Management accounting in state institutions of higher education as an element of the implementation mechanism of the sustainable development goals of Ukraine. *Accounting*, 7(6), 1425-1434

10. Popadinets, I., Andrusiv, U., Galtsova, O., Bahorka, M., Yurchenko N. (2021). Management of motivation of managers' work at the enterprises of Ukraine: innovative aspects. *Management Systems in Production Engineering*, Volume 29, Issue 2, pp. 120-131

11. Zelinska, H., Andrusiv, U., Galtsova, O., Dmytrenko, M. (2021). Management of Social Risks and their Impact on the Spheres of Human Life in the Conditions of Sustainable Development of Ukraine. *PROBLEMY EKOROZWOJU*, 16(2), 116-124.